میللی مفکۇره نی صنایع وه ایقتیصادی گلیشمه بئله حل ائده بیلمیر !

Miil məfkurəni sənaye və iqtisadi gəlişmə bələ həl edə bilmir!

ایسپانیان ین آغالیغینی قبۇل ائتمیرلر. باسکیلیلار وه کۇرزیکالیلار حتا سیلاحلي مۇباریزه آپاریرلار. فرانسا اراضیسی داخیلینده اۇلان باسقیلیلاردا ایسپانییاداکي سۆیداشلاري کیمی سیلاحلي ساواشیرلار. فرانسا وه ایسپانییا دۇسداقلاریندا بۇ میللتلرین اۆغۇل وه قیزلاري یاتیرلار. کانادادا وضعییت آورۇپادان فرقیله نمیر یئرلیلر خاریج ،کانادانین بوزده دۆخسان ساکینلری آورۇپا وه دونیانین چئشیدلی اۆلکه‌لریندن بۇرا کۆچدوکلری حالدا اکثرییتی فرانسا وه اینگیلیسلر تشکیل ائدیر. بۇ ایکی میللت بیر- بیرلری ایله یۆلا گئتمیرلر فرانسا دیللی‌لر کانادادان آیریلماق ایسته‌ییرلر. یۇخاریدا قئید ائدیلدییی ایقتیصادی صنایع ، تۆپلۇمسال گلیشمه وه ریفاه اۆنلاري قانع ائتمیر. باشقا سۆزله دئسک بوتون ساحه‌لره گلیشمیش غرب دونیاسي بئله میللی مسئله‌نی عدالتلی حل ائتمکدن عاجیزدیر. حاکیم میللت یاخۇد مرکز حۆکۇمت آیریلماغي تحمول ائده بیلمیر. بیر صۇرتده‌کی، بۇ میللتلر آیریلسالاردا آورۇپا بیرلی‌یینین ایچینده قالیب ، عملده بیر شئي دەییشمییه‌جکدیر. چۆنکی داها بۇ اۆلکه‌لر آراسیندا سرحد مفهۇمۇ کئچمیش معنانی داشیمیر. بیری سحر گئدیب ، قۆنشۇ اۆلکه‌ده چالیشیر وه آخشام ائوینه قاییدیر. آمما غرب تمدونوده کۆک سالمیش ایشتیثمارچي دوشونجه طرزی اوز تاثیرینی قۆرۇماقدادیر. بۇ اۆلکه‌لرده اوز میللی حاقلارینی الده ائدیب ، مۇساوی یاخۇد اۆزگۆرورلوک (خۆد مۇختار) شکیلینده یاشاسالاردا آیریلماغا داها اوستونکوک وئریرلر. بۇ بیزیم اوچون بیر عبرت درسی سایيلا بیلر. چونکی بیزیم ایچیمیزده بیر عده آسیمیلاسیۆنا اۇغرامیشلار ایستیثمارچي، ایرقچي، دالي قالمیش فارس رئژیم لرینین دالیسینجا دوشوب ، ایران آدلانان یئرده گۇیا فئدراتیو دۆولت قۇرماغی ایسته‌ییرلر. چۆخ تاسوفله بئله دۆشونن لردن بعضیلری آورۇپادا یاشاییب ، اوز گۆزلریله بۇنلاري گۆرورلر. گلیشمیش آورۇپالیسي بۇ مسئله‌نی حل ائده بیلمه‌دییی حالدا دالي قالمیش شرقیده‌کی ایرقچیلار نئجه بۇنۇ حل ائدیب ، تحمول ائده بیله‌جکلر. ؟!

بي اۆلومونه قرار وئریلمیش قۆیۇنۇن سالالاقدان مرحمت گۆزله‌مسینه بنزه‌ییر.

مسئله‌نین داها آچیقلیغا قۆوۇشماسي اوچون بیز واخت آشیری بۇ میللتلرین حاقیندا اۆخوجۇلاریمیزا بیلگی معلۇمات وئرمه‌یی مقصده اۇیقۇن سایدیق.. مسئله‌نین آچیقلانماسي آپاردیغیمیز آزادلق ساواشي‌نین دۆغرۇ ایستیقامتده گئده‌جه‌یینه یاردیمجي اۆلاجاغیمي دوشونوروک .

کانادانین صاباحي نئجه اۆلاجاقدیر ؟!

کانادا دونیانین ایقتیصادی ، سیاسي و ایجتماعی باخیمیندان گلیشمیش ، ریفاه ایچینده یاشایان اۆلکه‌لریندندیر. بۇرادا ایکي دیل حاکیمدیر. کانادانین کیبئک ایالتي‌نی فرانسادیللی‌لر تشکیل ائدیر. اۆنلار اۆزۆن ایللردیر کی ، ایقتیصادی وه ایداري آزادلیقلارا صاحیبدیرلر. بۇ ایالتین اۆزونه خاص دۆولتي وار . رسمی دیللری فرانسا دیلیدیر. کاتولیک مسیحی دینینده‌دیرلر. قانۇنلاري فرانسا قانۇن وه نیظامی حقۇقۇندان آلینمیشدیر. کانادانین باشقا یئرلریندن فرقیله‌نیر.

بوتون بۇ اوزگۆره‌لیلکلرینه باخمیاراق ، بۇ ایالت اوز اۆجولوکو وه مستقیللی اوچون مۇباریزه آپاریر. ایستکلری اوز آیاقلاري اوستونده دۇرماقدیر.

واحید کانادا ۱۸۶۷ ـ نجی ایلده تشکیل تاپمیشدیر. اۆرانین اۆ زامانکی نیفۇذۇ ۳،۴ میلیۆن نفر ایدی. کانادانین نیفۇذۇنۇن یوزده ۶۲ سی کیبئک وه تۆرۆنتۆ ایالتلرینده یاشاییرلار. بۇ اۆلکه‌نین آماري بۇنۇ گۆستریرکی، ۲۰۳۰ ـ نجی ایله قده‌ر نیفۇذۇ آزالاجاقدیر. چونکی اۆلنلرین سایي دۆغۇلانلاردان چۆخدۇر. بۇ اۆلکه‌نین جمعیتي‌نین گلیشمه‌سی بۇرا مۇهاجیره‌ت ائده‌نلردن وه اۆنلارین عائله‌لریندن آسیلي اۆلاجاقدیر. کیبئک ایالتي تاریخی آخیش یۆکۇشا مالیکدیر. بۇ جهتدن اۆرا بیر ایالت کیمی باخیلمیر. بۇ ایالت ۴۰۰ ایلدیرکی ، اوز آزادلیق وه مستقیللی اۇغرۇندا مۆباریزه آپاریر. بۇگونه قده‌ر بوتون باسقیلار اۆنلاري بۇ ایستکدن واز کئچیرده بیلمه‌میشدیر. حتا اۆنلارین ایچینده اۆلان اینگیلیس ملکه‌سي‌نین طرفداري اۆلانلار بئله میللی گونلرینده بۇ آرزۇلارینی دیله گتیریرلر. کیبئک ایالتینده یاشایان صنعتچیلر ، شاعیر وه یازیچیلار، غزئته چیلر ، دیری ، اۆله‌ن سیاستچیلر بۇ ایستیقلالییتی الده ائتمک اوچون اۇیقۇن بیر فۇرصت آختاریرلار. اۆنلار دئییرلرکی، بیز سۆ یود آغاجي دئییل لیک کی هر یئل ینن ، هر بیر تاریخی شیکست ایله اوز ایسته ییمیزدن واز کئچک. اۆنلار تاریخدن اۆیره‌نمیشلرکی ، یستیقلال الده ائتمک اوچون مۇباریزه آپارماق گره‌کیر. زاماني چاتدیقدا بئرلین دۇواري کیمی ییخیلاجاقدیر. ایستیقلالییت الده ائدیله‌جکدیر. اۆنۇن اوچون دانیشماقدان چۆخ ایش گورولمه‌لیدیر.

بۇنۇدا قئید ائتمک یئرینده اۆلارکی ، یۇنی آیي فرانسا دیللی کیبئکلی‌لر اوچون موهوم آیلاردان بیریدیر. بیرینجیسی ۱۹۹۰ نجی ایل بیر کۆمسیۆن یاراديلمیشدي کی، ایالت دۆولتلری ایله فئدرال کانادا دۆولتي آراسیندا اۆلان مۇناسیبتلری عیارلاسین ، بۇ کۆمسیۆن بۇنا موفق اۆلمادي. ایکینجیسی ۱۹۹۵ نجی ایلده رئفراندۇم آپارماقلا بۇ مسئله یه چۆزوم یۆلۇ تاپماق ایسته‌ندی. مستقیل دۆولتلرین یارانماسي اۆن گوروله‌ردو . چۆخ آز بیر فرقیله فئدرالچیلار قازاندیلار. یئني رئفراندۆملارین کئچیریلمه‌سی ائحتیمالي واردیر.

بۇ آیدا کیبئک لره عایید دینی گون سایيلان «سئنت ژان باتیست » گونودور. بۇ اوچ گون فرانسا دیللی کیبئک لر اوچون تاریخی گونلر سایيلیر. قۇزئي آمئریکادا ایکینجي بیر فرانسا دۆولتي‌نین یاديلماسي اوچون اهمییت داشیماقدیر. اۆنلار بۇگونلرده متینگلر ، یوروشلر کئچیریب ، یاشاسین ایستقلال، یاشاسین آزادلیق، یاشاسین آزاد کیبئک ، یاشاسین قۇزئي آمئرکادا بیر فرانسا اۆلکه سي کیمی شعارلارلا چیخیش ائدیرلر.

بۇرادا بیر نقطه‌یه‌ده ایشاره‌ت ائتمک ایسته‌ردیک . ۱۹۶۰ نجی ایلده بئین الخالق اکیسپۆ سرگی کیبئک ایالتینده کئچیریلدی. بۇ ایالتین باش شهری کیمی تانینان مۆنتریال دا ایدی. بئله سرگی نین کئچیریلمه سي کیبئک ین تانینماسیندا بۆیوک رۆل اۆینادي. ۱۹۷۰ نجی ایلده « کیبئک آزادلیق جبهه سي » نین قۇرۇلماسي ایله بیر چۆخ ایقتیصادی شیرکتلر مرکزلرینی بۇ ایالتدن تۆرۆنتۆیا یعنی اینگیلیس بۆلومونه کۆچدولر. حتا ۱۶۰ ـ ایل قۇرۇلماسیندان کئچه‌ن مۆنتریال بانکي‌دا مرکزینی تۆرۆنتۆ شهرینه آپاردي . بۇ کۆچمه‌لر کیبئکین ایقتیصادیاتینا چۆخلۇ ضره‌رلر وئردی. ۲۰۰۳ ـ نجی ایلده کانادانین لیبئرال دۆولتي بیر پارا شیرکتلره ، ایقتیصادی موسیسه لره تخفیفلر ، ایمتییازلار وئرمکله اۆنلارین مۆنتریالدا یئرلشمه‌لرینه راضیلیق ساغلادي.

طبیعی اۆلاراق بیر عده اوز ایقتیصادی دۇرۇملاري‌نین خرابلاشماسیندان قۆرخۇرلار. باشقا بیر گۇرۇب سیاسی ، ایستیقلالییتي الده ائتمکله ایقتیصادیاتین پیسله‌شه‌جه‌یینی دوشونورلر. آمما کیبئک دۆولتي ایستیقلالییتي الده ائتدیکدن سۆنراکی دۆور اوچون تۆپلۇمسال ریفاه بۇدجه‌سینی نظرده آلمیشدیر. البته کی، ایستیقلالییتدن سۆنرا بۇگونه قیسالا مادی وضعییت پیسله‌شه‌جکدیر. آمما بۇنۇدا هرکس بیلیرکی ایستیقلالییت فداکارلیق ایسته‌ییر. ایستیقلالییت مجاني الده ائدیلمه‌ز. هر حالدا بیز کانادادا بۇ مۇباریزه‌نین شاهیدي‌ییک . گله‌جک بۇ مۇباریزه‌نین نتیجه‌سینی گۆستره‌جکدیر.

ایکینجی اۆرنک ـ میثال **بئلژیک** دیر. بئلژیک ۱۸۳۰ ـ نجی ایلدن مستقیل بیر اۆلکه‌دیر. شاهلیق اوصۇل ایداره‌سی آلتیندا پارلمنتاریزم فۆرماسیندا ایداره اۆلۇنۇر . پایتختی ایسه برۇکسئل‌دیرکی، عین زاماندا آورۇپا بیرلی‌یی‌نینده پایتختی سایيلیر. آورۇپانین بوتون ایداره جیلیک ایداره لری ـ اۆرقانلاري بۇ شهریده یئرلشمیشدیر. آورۇپانین ان چۆخ ریفاه ایچینده یاشایان اۆلکه‌سیدیر. بئلژیک اوچ میللتدن عبارتدیر. فرانسا دیللی والۆنلار ، هۆلند دیللی فیلئملر واوچونجو کیچیک میللت آلمان دیللی‌لردیرلر. بئلژیک ین بۆیوکلوکو ۳۰،۵۲۸ کیلۆمئتر مربع‌دیر. یعنی آذربایجانیمیزین بیر ایالتي بۆیوکلوکده‌دیر.

اۆلکه میللتلره گۆره بۆلگه‌لره آیریلیر. هر میللت اوز دیلینی اۆخۇماقدا اوزونو ایداره ائتمکده‌دیر. عمۇمییتله فیلئملر وه والۆنلار بۇ اۆلکه‌نین ایداره‌جیلیک سیاستینی اللرینده تۇتۇرلار. اۆلکه‌نین قۇزئي حیصه‌سی فیلئملر(هۆلند دیللی لر) ، گونئي حیصه سینده ایسه فرانسا دیللی والۆنلار یاشاییرلار. اۆلکه نین پایتختی فرانسا دیللی لردیرلر. بۇ مسئله ۱۹۷۰ـ نجی ایلدن اعتیباره‌ن بیر پرۆبلمه چئوریلمیشدیر. بۇ ایکی میللت بیر- بیرلریله یۆلا گئتمیرلر. حتا سۆن سئچگیلردن ۹ آي کئچسه‌ده بیر حۆکۇمت قۇرا بیلمه‌میشلر. بئلژیکین پارچالانماسي گونده‌لیکده اۆلان مسئله‌لردندیر. تیکرار بۇنۇ خاطیرلاتماق یئرینده اۆلارکی ، بۇ اۆلکه آورۇپا اۆلکه‌لری ایچینده گلیشمش ، بۆیوک بیر ایقتیصادی ریفاها مالیکدیر. آورۇپانین گۆبه‌یی اۆلاراق ، بوتون خارجانان یۆللارین مرکزیدیر. یۇخاریدا قئید ائدیلدییی کیمی ایقتیصادی وه صنایع باخیمیندان گلیشمک ، ریفاه ایچینده یاشاماقدا میللی مسئله نی حل ائتمه یه قادیر دئییلدیر.

گۆرولدویو کیمی میللی مسئله‌نی ایقتیصادی ، ایجتماعی گلیشمه حل ائده بیلمیر. آورۇپا وه آمئریکادا اۆتۇرمۇش هر ساحه‌ده دالي قالمیش فارسلارلا فئدراتیو ته‌بلینی چالانلار ، یۆخسا یاشادیقلاري اۆلکه‌لرده.بۇ واقعییتلری گۆره بیلمیرلرمی؟ یۆخسا گۆرمکمي ایسته میرلر؟ ! یاخۇد فارس کۆله‌لی‌یینه ، نۆکرچیلي‌یینه عادتمي ائتمیشلر. ؟ یاخۇد بیله‌ره‌ک یاخۇد بیلمییه‌ره‌ک مستملکه‌چیلره خیدمتمی ائدیرلر؟ یادا کۆکوندن میللی مسئله‌می اینانمیرلار؟ یالنیز منده وارام داواسي آپاریریرلار؟ آغزیما داش ـ تۆپراق رئژیمین، فارس ایرقچیلاري‌نین تبلیغاتچیلاردیرلارمي.؟! آذربایجان میللتي قارشي‌سیندا بۇ جنابلار بۇ سۇاللارا جاواب وئرمه‌لیدیرلر. .....!

یازان قۆشچۇلۇ